

Kállai R. Gábor

A VÁMKISASSZONY

Még három nap.

Talán nem illendő, sőt biztosan tudom, hogy helyteleníthető, mégis városi vámkisasszonyhoz méltatlan izgalommal várom a szerdát, ez – pedig titkolni igyekszem – bizonynal meg is látszik rajtam. Munkámat, amiben eddig sem közvetlen előjáróm, a vámkapitány, sem a városbíró úr nem lelt soha kivetnivalót, napok óta hanyagul végzem, még az is megesik, hogy félreteszem a kitöltendő okleveleket, s kibámulok a déli kaputorony ablakán. Otthoni teendőimmel elmaradtam, szolgálati szabályam foltos a kávétól, de nem érdekel.

A város fölötti rengetegben élő szent életű remete bizonyára adna tanácsot, miképp leplezhetem barátaim, rokonaim és a többi polgár előtt felhevült állapotomat, de a felette nagy számban megjelenő alamizsnálkodó miatt nem tudott fogadni, igaz, nem is szívesen tartam volna föl szívemet előtte, mégiscsak férfiú, ámbar neméhez kapcsolódó funkcióit nem gyakorolja. Az örgróf úrhoz csip-csup ügyemben igazán nem folyamodhatok kihallgatásért, ki merné megzavarni őt, aki a Határhegyek nyugalmán őrködik? A városbíró úr megállított ugyan a főtéren, s kegyeskedett hogylétem iránt érdeklődni, nekiszegezhettem volna éppen a kérdéseimet, mert ő is bölcs férfiú. Ám eme kérdések megfogalmazása korántsem könnyű, így rövid beszélgetés után mindketten betértünk a kávéházba csendes, magányos elmélkedésre.

De főlöszleg volt erdei sétám, én magam is tudom, mitől vagyok izgatott. Az egész a hírmondó dobjával kezdődött.

A mi városunkban a fontos tudnivalókat évszázadok óta a főtéren teszik közzé kifüggesztett pergameneken, máskor háromszori dobpergés után élőszóban kiáltja ki a hírmondó, jelen esetben a vámkapitány fiatalabb leánya, Eszmeralda. Az most teljesen mellékes, hogy Eszmeralda rekedten olvasta fel a pergament, ennek okából több mondatot meg kellett ismételnie, a harmadik sorban pedig nem lehetett látni a hitelesítő pecsétet, mert majdnem a porba lógott. A lényeg tekintve ez amúgy is közömbös, Eszmeralda már csak ilyen. Mint

hivatalt viselő személy nem állíthatom, hogy kizárólag atyja érdemei miatt lehet hírmondó, csak annyit jegyzek meg, hogy a mi városunk sem tökéletes.

Maga a hirdetemény nem volt hosszú, sem bonyodalmas. A szokásos bevezetés után, amelyben a városbíró úr jó egészséget kívánt az őgróf úrnak és békés napokat a városnak, ősi tradíciók szerint a hír-hozók felsorolása következett, két kalmár, egy betyár és a városi bo-rász említett név szerint. Maga a hír egyetlen mondatból állt: „Vá-rosunkhoz közeledik öméltósága Don Juan úr, a messze földön hír-hedett csábító, a nőérények lábbal tiprója, a családok feldúlója.” A záró passzus is egyszerűen fogalmazott, mindenki felhívott, kü-lönösképpen a szebbik nem tagjai, hogy érett méltósággal fogadják a város magas vendégét.

Emlékezetemet felfrissítendő legott a levéltárba siettem, s min-dent elolvastam vendégünkről, sőt két tallért áldozva a vándorlantos-nál, meghallgattam néhány fontosabb trubadúrdalt is. Még akkor is teljesen kiegyensúlyozott voltam, amikor a kávéházban városunk dí-szével, a professzorral csevegtem Don Juanról, pedig nem vetett fé-ket szavai erejére, már tartalmukat illető erejükre, amúgy csendesen, szinte suttogva mesélt vendégünk viselt dolgairól.

– Ez az úr – mondotta – hírhedett csábító, csak Spanyolhonban 1003 nőt bolondított el, de ezt mindenki tudja. Számára a csábítás pusztán mennyiségi kérdés, mert a nőben nem a különöst, hanem az általánost keresi, számára a csábításban megjelenő választás rossz vég-telenhez vezet, de őt ez nem zavarja. Pedig másféle csábítás is van, megeshet, hogy a csábító mintegy áthárítja akaratát az elcsábítandó-ra, miként azt Kierkegaard kollégám fejtegeti, de Don Juan nem így jár el, egyszerű nőfaló az illető.

Értettem, hogyne értettem volna a professzor rögtönzött előadá-sát, úgyszólván magától értetődőnek tűntek az összefüggések, ha-sonképpen a premisszák és a konklúzió is, jókedvűen kávéztam, ott-hon is tettem a dolgomat, mint szoktam. Este felkeresett férfibará-tom, a felsővárosi igric, békésen megvacsoráztunk – egészben sült kappan volt áfonyával, rá határhegyi óbort ittunk –, mindezek után az ágyasházba tértünk közös nyoszolyánkra.

Hajnalban fülemüleszóra ébredtem.

Csendesen széthúztam a nyoszolya függönyét, s amúgy mezíte-len a loggiára mentem, jó meleg volt, hát letelepedtem a fonott szék-re, és nézegetem a bárányfelhőket, vagy valami hasonlót csinálhat-

tam, hiszen szokásaim kissé már megcsontosodtak az utóbbi években. Ahogy ott üldögéltem, halk neszezést hallottam a szomszédos ház felől, kinézvén megpillantottam kedves asszonybarátnémat, maga is az erkélyen ejtőzött, az emeleti ablakban szűzleánya szemlélgette a napkeltét, kissé távolabb, de a tiszafák között azért láttam, az alsó szomszéd új felesége bóklászott rózsái között, s mert a belső kertereket utca hosszat alacsony kerítés övezte, a trubadúr kedvesét és a lantos hűgát is felismerhettem. Integgettünk egymásnak, aztán – ez is régi szokásunk volt – leosontunk a kertbe pletykálkodni. Kisvártatva felbukkant a kerítés mögött Eszmeralda, nemkülönben az ő szomszédasszonya, annak húga és a hűg leánya, egyszóval fertályórán belül másfél tucatnyian ültünk, ácsorogtunk a vén diófa alatt.

Csak azért mesélem el ezt a jelentéktelen közjátékot, mert nem sokkal ezután kerültem ama méla állapotba, amelytől nem tudok megszabadulni.

Természetesen Don Juanról beszélgettünk, arról, hogy minő méltatlan dolog minket, nőket mintegy a vágy pusztá tárgyának tekinteni, holott valamennyien külön egyéniségek vagyunk, noha nőiségünk kétségtelenül közös vonásunk. Olykor – állapítottuk meg egybehangzóan – nincs ellenünk holmi gáláns kaland, az is megeshet, hogy megfontolatlanul engedünk vágyainknak és érzelmeinknek, még az sem kizárt, hogy gyors lóra kapva megszökünk otthonról, mert a vágyak bizony gyötrően parancsolóak is lehetnek. Van, amikor megfontoltan, szeretettelen vagy majdnem józan fővel odaadjuk magunkat valakinek, de Don Juan pillanatnyi kedvesének lenni – ha ez a szó egyáltalán ide illik – nem valami biztató eshetőség.

Nem tudom, a többiek mit éreztek és mit gondoltak e hajnali találkozáson, hol is csendes beszéddel múltattuk az időt, én viszont méregetni kezdtem magamat s társnőimet. Sorra vettem testi-lelki érényeimet és fogyatkozásaimat, s mert menten összehasonlíthattam magamat társnőimmal, hol megörültem, hol elszomorodtam. Mert bár keblem feszes s hátsóm formás, a virághímes ifjúság elszállta nyomot hagyott derekamon és hasamon, igaz viszont, hogy arcom derűs, lábam pedig kifejezetten szép. Férfibarátom – mint már említettem, a felsővárosi igric, aki természetesen elfogult irányomba, amint azt el is várom – szonettkoszorút írt kellemeimről, s négy szemközt, kivált ágyasházamban, a nyilvánosság előtt titkolt bájaimat és érényeimet is az égbe szokta dicsérni.

Úgy bizony.

A reggeli harangszóra még a szokott lendülettel öveztem fel szabályámat, határozottan, de jó kedvvel siettem a kaputoronyba, s szorgosan munkálkodtam, egészen addig, amíg ki nem néztem az ablakon, mert valami zaj támadt a felvonóhídon. A zajongás jelentéktelen esemény, nem is érdekelt, nem is tartozott rám, de ahogy délnek néztem, felötlött bennem, hogy ebből az irányból fog megérkezni Don Juan, a nőérények elrablója, a családok szédülője és így tovább.

Így kezdődött.

Megszoktam, hogy mindenkor céltudatosan és önállóan döntsek ügyeimben, erre eredendően családi viszonyaim kényszerítettettek, ám az idők folyamán elfeledtem a kényszert, megszokássá és jellemem részévé váltak mindezen tulajdonságok. Elismertek a városban – lovagá ütésemet csak az őrgróf úr őkegyelmessége bokros teendői akadályozták meg –, kedvesem, a felsővárosi igric is tiszteletben tartotta akaratomat.

– De mit ér mindez – tettem fel a kérdést, félredobva a pennát és a városi statútumot –, hát nő vagyok-e én, avagy poros fülű, középkorú hivatalnok?

Valójában nem vagyok idős, s hivatalnok is csak kenyérkereset miatt lettem. Igazi nő vagyok, keblem feszes, a hátsóm formás, lábam szép, de ezt már említettem, ám érdekelhet-e mindez bárkit is, példának okáért Don Juant? Végig fog menni az egész városban, megáll a főtéren, bizonytalansággal majd a városbíró úr óméltósága hivatalában, aztán megszáll a fogadóban, talán a kávéházba is betér, de ez mellékes, mert – mint köztudomású – ahogy beteszi a lábát a városba, menten hozzákezd a nőérények tiprásához és a családok feldúlásához.

– Engem mindez nem érdekelt – csaptam szolgálati szabályámra –, én belülről fakadóan vagyok erényes és szilárd, testem és lelkem természeténél fogva egyensúlyra törekszik, s ha netán mégis feltámad bennem a női gyengeség, hát a felsővárosi igric bizony férfiú a talpán.

Aznap kevés volt a harmincadolni való, imígyen estére kelve szinte kipihentén sétáltam ki a főtérről, betértem a kávéházba, s a szokott időben haza is mentem. A felsővárosi igric is megérkezett, megvacsoaráztunk – őzpecsenyét ettünk szarvasgombával, azután avar sert ittünk –, betértünk az ágyasházba, szerettük egymást, miért ne tettük volna, én hajnalban mezítelen ejtőztem a loggián, asszonybarátném, az ő szűzleánya, nemkülönben a többi szomszédasszonyom és jó ismerősöm is hasonlóképpen cselekedett, de nem mentünk le a kertbe, csak integettünk egymásnak.

Mit gondoljak erről?

Mivel a számok és a józan mérlegelés embere vagyok, még ha tem aktuálisan éppen megbékélt is lehetne, ám mit ér a mindennapos megbékélés a lángoló érzéki viharral összevetve, ahogy a felsővárosi igric – aki meglehetősen fennhangon alszik odabent – mondta, mint ha tudna valamit, azaz akkor is mérlegelek, ha a test követeli a magát, nekiálltam kiszámolni az esélyeket és felmérni a lehetőségeket.

Persze csak úgy, számolási gyakorlat céljából.

– Azon a napon, amikor a város vendége megérkezik, mi nők valahányan – s vagyunk néhány ezren – ott fogunk állni a főtéren, ki-ki legszébb ruhájában, s versengeni fogunk, kin pihen meg Don Juan szeme. Az idő sürgető, a nőérények lábbal tiprója, a családok szétdőléje mindösszesen két-három napot fog csupán a városunkban időzni, s ha a legendák mindegyike igaz is, naponta legfeljebb két-három, kivételes esetben négy nőt fog elcsábítani. Mindahányunknak, s vagyunk egynéhány ezren, egyforma esélye van elcsábulni. Ami azt illeti, az egész szerencse dolga, nem számít, hogy Eszmeralda kendőzi magát, asszonybarátnőm keble dús, az ő szűzleányának orcája liliomfehér. Igaz, az sem számít, hogy keblem feszes és hátsóm formás, de nem rontja esélyeimet az sem, hogy virághímes első ifjúságom tovazállt.

Ez a kiinduló tétel.

– El akarok csábulni.

Ez a következő premissza.

Amikor kimondtam eme mondatot, persze csak úgy magamban, fennhangon beszélni nem szokásom, kellően és illendően meghökentem. Hiszen – mondtam magamban – én határozott és megfontolt ember vagyok, nőérényemet sem érte mostanság támadás, sem külső, sem belső, noha keblem feszes, hátsóm formás, rejtett érényeim pedig számosak. Legalábbis a felsővárosi igric folyvást ismételtgett szavai erről győznek meg.

– Akkor viszont miért mondom, hogy el akarok csábulni?

Talán meg kellene beszélni asszonybarátnémmal a problémát, esetleg a világ dolgaiban jártas Eszmeraldával, ki tudja, de mindahányan, még a szomszédasszony szűzleánya is ábrándosan tekinget a lombokra, s kizárólag szerdára gondol, arra a szerdára természetesen, amikor nőérényük – esetleg – letiportatik, családjuk feldúlatik, és úgy egyáltalán.

A férfibaratóm, a felsővárosi igric, aki mindig túl sokat szöszmötöl a reggeli öltözésnél, s olykor kardjával összekaristolja a padlót, bi-

zonyára megsejtett valamit, összevissza toporog, kedveskedik, még egy újabb szonettet is írt; ami jár nekem, az jár.

Az egész szerencse dolga.

Ezt azonban csak azok gondolhatják, akik naivak és csendben várják sorsuk fordulatát. Én viszont tudom, hogy Don Juan, mint minden vándor és kalmár, a déli kapun lép városunkba, annak utána, hogy kellő alaposággal megvizsgáltam a csomagját a szobámban, a déli kaputorony emeletén.

Ennyit erről.

(Somogy, 2004/3.)

KÁLLAI R. GÁBOR 1953-BAN SZÜLETETT BUDAPESTEN. PRÓZÁT, VALAMINT ESSZÉT ÍR.